

Laulības šķiršana - Spānija

SATURS

- 1 Kādi ir priekšnoteikumi, lai laulība varētu tikt šķirta?
- 2 Kādos gadījumos laulība var tikt šķirta?
- 3 Kādas ir laulības šķiršanas tiesiskās sekas attiecībā uz:
  - 3.1 laulāto personiskajām attiecībām (piemēram, attiecībā uz uzvārdu)?
  - 3.2 laulāto mantas sadales jautājumiem?
  - 3.3 nepilngadīgajiem bērniem?
  - 3.4 pienākumu maksāt uzturlīdzekļus (uzturēt) bijušam laulātajam?
- 4 Kādā ir nozīme jēdzienam “laulāto atšķiršana”?
- 5 Kādi ir priekšnoteikumi laulāto atšķiršanai?
- 6 Kādas ir laulāto atšķiršanas tiesiskās sekas?
- 7 Kāda ir praktiskā nozīme jēdzienam “laulības atzīšanas par spēkā neesošu”?
- 8 Kādos gadījumos laulība var tikt atzīta par spēkā neesošu?
- 9 Kādas ir laulības neesamības tiesiskās sekas?
- 10 Vai pastāv alternatīvas ārpustiesas iespējas, kad, nevēroties tiesā, var tikt atrisināti laulības šķiršanas jautājumi?
- 11 Kur lai es iesniedzu pieteikumu (sūdzību) par laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības atzīšanu par spēkā neesošu? Kādas ir nepieciešamās formalitātes un kādus dokumentus ir nepieciešams pievienot pieteikumam?
- 12 Vai es varu saņemt juridisko palīdzību, lai segtu ar tiesvedības procesu saistītos izdevumus?
- 13 Vai nolēmumu saistībā ar laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības atzīšanu par spēkā neesošu ir iespējams pārsūdzēt?
- 14 Kas man jādara, lai citā dalībvalstī pieņemtu nolēmumu par laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības neesamību varētu atzīt šajā dalībvalstī?
- 15 Kurā tiesā man jāvēršas, lai celtu iebildumus pret citā dalībvalstī pieņemta sprieduma par laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības spēkā neesamības atzīšanu? Kāda ir procesuālā kārtība šajos gadījumos?
- 16 Kuru likumu tiesa piemēro laulības šķiršanas tiesvedības procesā, ja laulātie nedzīvo šajā dalībvalstī vai viņiem ir dažādu valstu pilsonības?

1 Kādi ir priekšnoteikumi, lai laulība varētu tikt šķirta?

Kopš ar Likumu 15/2005 ieviestās reformas, lai panāktu laulības šķiršanu Spānijā, nav prasību par iepriekšēju laulāto atšķiršanu vai likumisku pamatu, jo rīkojumu par laulības šķiršanu var tieši izdot tiesu iestāde (laulības šķiršana jāpasludina ar galīgu tiesas spriedumu).

Laulības šķiršanas procesu var uzsākt pēc tikai viena laulātā pieprasījuma, pēc abu laulāto pieprasījuma vai pēc viena laulātā pieprasījuma ar otra laulātā piekrišanu. Lai saņemtu spriedumu par laulības šķiršanu, ir pietiekami, ka ir izpildītas šādas prasības un konstatējami šādi apstākļi:

1. kopš laulības noslēgšanas ir pagājuši trīs mēneši, ja laulības šķiršanu pieprasa abi laulātie vai viens laulātais ar otra piekrišanu;
2. kopš laulības noslēgšanas ir pagājuši trīs mēneši, ja laulības šķiršanu pieprasa tikai viens no laulātajiem;
3. pieteikumu par laulības šķiršanu var iesniegt, nenogaidot iepriekš minēto laikposmu, ja ir pierādījumi par draudiem attiecībā uz pieteikumu iesniedzošā laulātā vai abu laulāto vai viena laulātā bērnu dzīvību, fizisko integritāti, brīvību, morālo integritāti vai seksuālo brīvību un integritāti.

No iepriekšminētā izriet, ka ir pietiekami ar to, ka viens laulātais nevēlas laulības turpināšanu, lai viņš varētu iesniegt pieteikumu un panākt laulības šķiršanu, tiklīdz ir pagājis minētais periods, bet atbildētājam nav tiesību tam iebilst materiālu iemeslu dēļ, turklāt pēdējā minētajā gadījumā pat nav jāgaida līdz noteiktā perioda beigām.

Kā alternatīvu laulības šķiršanai laulātie var izvēlēties laulāto atšķiršanu, kam piemērojamas tādas pašas prasības, kaut gan laulības saites paliek neskartas. Tas nozīmē, kā pāris vairs nedzīvo kopā, bet neizbeidz laulību, ko var izdarīt tikai ar spriedumu par laulības šķiršanu.

Kā iepriekš minēts, laulības šķiršanas process (un arī laulāto atšķiršanas process) jāierosina:

- pēc viena laulātā pieteikuma;
- pēc abu laulāto pieteikuma vai viena laulātā pieteikuma ar otra laulātā piekrišanu.

Pirmajā gadījumā pieteikumam tiek pievienots priekšlikums par pasākumiem, kas reglamentē laulības šķiršanas vai laulāto atšķiršanas sekas, un tas tiks apspriests procesa laikā, un, ja laulātie nevarēs vienoties, lēmumu pieņems tiesas iestāde.

Otrajā gadījumā laulātie var iesniegt izlīguma vienošanos (*convenio regulador*), kurā atrunāti punkti, par kuriem panākta vienošanās saistībā ar pasākumiem, kas pieņemami attiecībā uz laulāto mājokli, bērnu aprūpi un viņu uzturēšanas izdevumiem, kopīpašuma sadali un uzturēšanas maksājumiem starp laulātajiem. Gadījumos, kuros iesaistīti neemancipēti nepilngadīgi bērni, tiesvedība notiek tiesā, un lēmumu pieņem tiesnesis. Ja nav iesaistīti neemancipēti nepilngadīgi bērni, pieteikumu var izskatīt vai nu tiesā, lai gan lēmumu pieņem tiesas sekretārs (*Ltrado de la Administración de Justicia*), vai ar notāra starpniecību, izpildot notariālo aktu.

Noteikumi par laulāto atšķiršanu un laulības šķiršanu ir pilnībā piemērojami visām laulībām starp viendzimuma personām vai dažādu dzimumu personām, jo Likumā 13/2005 atzīts, ka vīriešiem un sievietēm ir tiesības precēties ar tādām pašām prasībām un sekām un neatkarīgi no tā, vai abas puses ir viena dzimuma vai dažādu dzimumu personas.

2 Kādos gadījumos laulība var tikt šķirta?

Kopš ar Likumu 15/2005 ieviestās reformas laulības šķiršanai Spānijā nav nepieciešams nekāds pamats, jo tiek uzskatīts, ka laulības saīšu uzturēšana ir laulāto brīvas gribas izpausme.

Vienīgā prasība ir ievērot minimālo laikposmu pēc laulības noslēgšanas, pirms tiek uzsākts laulības šķiršanas process (izņemot atsevišķus gadījumus). Minētais laikposms ir šāds:

1. trīs mēneši kopš laulības noslēgšanas, ja laulības šķiršanu pieprasa abi laulātie vai viens laulātais ar otra piekrišanu;
2. trīs mēneši kopš laulības noslēgšanas, ja laulības šķiršanu pieprasa tikai viens no laulātajiem;
3. pieteikumu par laulības šķiršanu var iesniegt, nenogaidot iepriekš minēto laikposmu, ja ir pierādījumi par draudiem attiecībā uz pieteikumu iesniedzošā laulātā vai abu laulāto vai viena laulātā bērnu dzīvību, fizisko integritāti, brīvību, morālo integritāti vai seksuālo brīvību un integritāti.

3 Kādas ir laulības šķiršanas tiesiskās sekas attiecībā uz:

3.1 laulāto personiskajām attiecībām (piemēram, attiecībā uz uzvārdu)?

Laulības šķiršanas pirmās sekas ir tādas, ka tiek izbeigtas laulības saites. Līdz ar to izbeidzas pienākums dzīvot kopā un sniegt savstarpēju palīdzību, kas izriet no šīm saitēm, un abi laulātie var atkal brīvi stāties jaunā laulībā.

Spānijas tiesības nepieprasa, lai, noslēdzot laulību, sieva pārietu vīra uzvārdā, kā tas notiek citās valstīs.

3.2 laulāto mantas sadales jautājumiem?

Līdz ar laulības šķiršanu izbeidzas laulāto mantiskās attiecības un tiek likvidēts kopīpašums, kas var būt uzkrāts, visbeidzot sadalot kopīgos aktīvus — šis process ir atkarīgs no laulāto mantisko attiecību regulējuma.

3.3 nepilngadīgajiem bērniem?

Spridums par laulības šķiršanu neietekmē attiecības starp vecākiem un laulībā dzimušajiem bērniem, izņemot aizgādību, par kuru jālemj tiesai, kas šķir laulību, vai nu piešķirot aizgādības tiesības vienam laulātajam, bet otram laulātajam paredzot saskarsmes tiesības, vai paredzot kopīgu aizgādību abiem laulātajiem.

Kopīgu aizgādību var paredzēt ar vecāku vienošanos (kas panākta sākotnējā izlīguma līguma priekšlikumā vai procesa laikā), tiesai to apstiprinot. Ja nav iespējams panākt vienošanos, tiesa var izdot rīkojumu par kopīgu aizgādību pēc vienas puses pieprasījuma un pēc prokuratūras (*Ministerio Fiscal*) ziņojuma saņemšanas, ņemot vērā bērna labāko interešu pienācīgu aizsardzību. Dažos Spānijas autonomajos apgabalos parasti tiek piešķirta kopīga aizgādība, kas nozīmē, ka kopīga aizgādība būs noklusējuma vienošanās, ja vien netiek konstatēts, ka pastāv apstākļi, kas attaisno citādu kārtību (tas attiecas uz Aragonu, Basku zemi un, zināmā mērā, Kataloniju). Tāpat, un atkal ņemot vērā nepilngadīgo bērnu intereses, var vienoties par viena vecāka aizgādību un pat jauktiem vai hibrīda pasākumiem (bērni atrodas dažādu vecāku aizgādībā, vai arī daži bērni ir viena vecāka aizgādībā, bet citi kopīgā aizgādībā).

Pamatprincips ir tāds, ka laulības šķiršana neatbrīvo vecākus no viņu pienākumiem pret saviem bērniem un ka abiem vecākiem jādod ieguldījums bērnu uzturlīdzekļu nodrošināšanā, kopīgi īstenojot vecāku varu pār attiecīgajiem bērniem.

Parasti tas nozīmē to, ka laulātajam, kam nav piešķirta bērnu aizgādība, jāmaksā uzturlīdzekļi laulātajam, kuram ir piešķirta bērnu aizgādība, līdz bērni kļūst finansiāli neatkarīgi vai arī nekļūst finansiāli neatkarīgi pašu vainas dēļ. Ja tiek piešķirta kopīga aizgādība, parasti katrs vecāks maksā parastos izdevumus par bērnu (par apģērbu, pārtiku vai izmitināšanu) periodā, kurā viņš vai viņa ir tā aizgādībā, bet attiecībā uz pārējiem izdevumiem tiek atvērts kopējs konts, kurā katrs no vecākiem veic ikmēneša iemaksas. Tomēr, ja abu vecāku finanšu apstākļi ir ļoti atšķirīgi, nekā neliedz vienam no vecākiem sniegt naudas summu otram vecākam, lai tas varētu apmierināt bērna izdevumus laikā, kad bērns atrodas pie šī vecāka.

3.4 pienākumu maksāt uzturlīdzekļus (uzturēt) bijušam laulātajam?

Līdz ar laulības šķiršanu izbeidzas pienākums dzīvot kopā un sniegt savstarpēju palīdzību; attiecīgi nevienam laulātajam nav pienākuma otru atbalstīt. Taču, ja laulības šķiršana vienam laulātajam rada finansiālo nevienlīdzību salīdzinājumā ar otru laulāto, tādējādi, ka attiecīgajam laulātajam klājas sliktāk nekā pirms laulības iziršanas, negatīvi ietekmētajam laulātajam ir tiesības saņemt uzturlīdzekļu maksājumus no otra laulātā, lai novērstu šo nevienlīdzību.

Dažās teritorijās šajā saistībā ir paredzēti īpaši pasākumi.

4 Kādā ir nozīme jēdzienam "laulāto atšķiršana"?

Laulāto atšķiršana nozīmē to, ka laulātie vairs nedzīvo kopā, citiem vārdiem sakot, līdz ar to izbeidzas kopdzīves pienākums, bet laulības saites paliek spēkā, neskarot jau panāktās uzturlīdzekļu vienošanās, kas atzītas par piemērotām, lai novērstu nevienlīdzību. Turklāt neviens laulātais vairs nevar izmantot otra laulātā aktīvus, lai segtu laulības izdevumus. Tāpat laulāto atšķiršana (un pat faktiskā kopdzīves neesamība) izbeidz filiācijas prezumpciju, turklāt bērni, kas dzimuši mazāk nekā 300 dienas pēc atšķiršanas, tiek uzskatīti par vīra bērniem.

5 Kādi ir priekšnoteikumi laulāto atšķiršanai?

Tāpat kā laulības šķiršanas gadījumā, kopš ar Likumu 15/2005 ieviestās reformas laulāto atšķiršanai Spānijā nav nepieciešams nekāds pamats, jo laulības saišu uzturēšana tiek uzskatīta par laulāto brīvas gribas izpausmi.

Vienīgā prasība ir ievērot minimālo laikposmu pēc laulības noslēgšanas, pirms tiek uzsākts laulāto atšķiršanas process (izņemot atsevišķus gadījumus). Minētais laikposms ir šāds:

1. trīs mēneši kopš laulības noslēgšanas, ja laulāto atšķiršanu pieprasa abi laulātie vai viens laulātais ar otra piekrišanu;
2. trīs mēneši kopš laulības noslēgšanas, ja laulāto atšķiršanu pieprasa tikai viens no laulātajiem;
3. pieteikumu par laulības šķiršanu var iesniegt, nenogaidot iepriekš minēto laikposmu, ja ir pierādījumi par draudiem attiecībā uz pieteikumu iesniedzošā laulātā vai abu laulāto vai viena laulātā bērnu dzīvību, fizisko integritāti, brīvību, morālo integritāti vai seksuālo brīvību un integritāti.

6 Kādas ir laulāto atšķiršanas tiesiskās sekas?

Laulāto atšķiršanas juridiskās sekas ir tādas pašas kā laulības šķiršanas gadījumā; vienīgā atšķirība ir tā, ka līdz ar to neizbeidzas laulības saites. Tādējādi ir iespējama laulāto samierināšana un pilna laulības atjaunošana bez nepieciešamības laulātajiem atkārtoti noslēgt laulību; lai laulāto samierināšanai būtu likumīgs spēks, par to jāpaziņo tiesai. Tajā pašā laikā un ja laulātie ir precējušies, nosakot kopīpašumu, (piemēram, *sociedad de gananciales*, kur tiek uzskatīts, ka puse no katra laulātā ieņēmumiem pieder arī otram laulātajam), pēc laulāto atšķiršanas tas tiek izbeigts un aizstāts ar kopīpašuma sadalīšanu.

7 Kāda ir praktiskā nozīme jēdzienam "laulības atzīšanas par spēkā neesošu"?

Laulības atzīšana par neesošu (attiecas gan uz viendzimuma laulībām, gan uz laulībām pretējo dzimumu starpā) ietver tiesas paziņojumu, ka noslēgtajai laulībai piemituši tādi trūkumi, kas to padarījuši par neesošu jau no paša sākuma; šāds tiesas paziņojums būtībā nozīmē to, ka laulība nekad nav pastāvējusi un tāpēc tai nekad nav bijušas juridiskas sekas. Tādējādi abi laulātie atgūst neprecētu personu statusu.

Tas ietver laulāto mantisko attiecību regulējuma izbeigšanu un likvidāciju un kopdzīves un savstarpējas palīdzības pienākuma izbeigšanu.

Pretstatā laulāto atšķiršanas un laulības šķiršanas gadījumiem laulības spēkā neesamība nozīmē, ka nav jāmaksā kompensācijas pabalsts, jo, lai tādu maksātu, bija jāpastāv spēkā esošai laulībai; šo situāciju mīkstina tas, ka laulātajam, kurš rīkojies labticīgi, var piešķirt zaudējumu kompensāciju, ja otrs laulātais ir rīkojies ļaunticīgi, noslēdzot laulību.

Juridiskās sekas, kas jau radušās pirms tiesas sprieduma par laulības atzīšanu par neesošu, turpina attiekties uz bērniem. Tādējādi sekas ir tādas pašas kā laulāto atšķiršanas vai laulības šķiršanas gadījumā.

Papildus civiltiesas lēmumam par laulības atzīšanu par neesošu, Spānijā atzīšana tiek dota, balstoties arī uz baznīcas tiesu lēmumu civilajām sekām, ar kuriem kanoniska laulība tiek atzīta par neesošu vai pontifikālajiem lēmumiem attiecībā uz īsu, nepilnīgu laulību, kurai ir nepieciešama apstiprināšanas procedūra (līdzīga *exequatur* procedūrai), to veic pirmās instances tiesas (*Juzgados de Primera Instancia*) (ja tādas ir, kas specializējas ģimenes lietās). Šādas atzīšanas pamats ir 1979. gada 3. janvārī parakstītais Nolīgums starp Spānijas valsti un Vatikānu par tieslietām.

8 Kādos gadījumos laulība var tikt atzīta par spēkā neesošu?

Turpmāk uzskaitīti apstākļi, kas noved pie laulības neesamības.

1. Viens no laulātajiem nav devis savu piekrišanu laulības noslēgšanai.
2. Laulība tikusi noslēgta, neraugoties uz to, ka pastāv kāds no šķēršļiem laulības noslēgšanai, proti:
  1. viens no laulātajiem bija apgādājams nepilngadīgs bērns, izņemot, ja attiecīgā persona bija vecāka par 14 gadiem un bija saņēmusi tiesas atļauju izņēmuma kārtā doties laulībā (šķērslis vecuma dēļ);
  2. viena no pusēm laulības noslēgšanas brīdī jau bija saistīta laulības saitēm (bigāmija);
  3. puses ir augšupējie vai lejupējie radnieki taisnā līnijā vai viens no viņiem ir otra adoptētais bērns (asinsradniecība);
  4. viena no pusēm ir otras puses radnieks līdz trešajai pakāpei — tēvabrālis/mātesbrālis ar brāļameitu/māsasmeitu vai tēvamāsa/mātesmāsa ar brāļadēlu/māsasdēlu — izņemot, ja ir saņemta tiesas atļauja izņēmuma kārtā doties laulībā (asinsradniecība).
3. Viens no laulātajiem ir notiesāts par otra laulātā iepriekšējā laulātā slepkavību vai līdzdalību šādā slepkavībā, izņemot, ja Tieslietu ministrija viņu ir apžēlojusi.
4. Laulības notikušas bez tiesneša, mēra vai citas amatpersonas klātbūtnes vai bez liecinieku klātbūtnes. Taču laulības spēkā esamību neietekmēs ne laulību noslēdzošās amatpersonas nekompetence, ne šādas amatpersonas juridiska pilnvarojuma neesamība, ja vismaz viens no laulātajiem ir rīkojies labticīgi un amatpersona savas funkcijas pildījusi publiski.
5. Viena no pusēm ir noslēgusi laulību, maldoties par otra laulātā identitāti vai tādām viņa personiskajām īpašībām, kam var būt izšķiroša loma šīs puses piekrišanai stāties laulībā.
6. Viena no pusēm noslēgusi laulību spaidu vai lielu baiļu ietekmē.

9 Kādas ir laulības neesamības tiesiskās sekas?

Līdz ar laulības atzīšanu par neesošu tiek konstatēts, ka laulība ir bijusi spēkā neesoša kopš tās noslēgšanas brīža. Tādējādi laulātie atgūst neprecētu personu statusu.

Taču jebkādas sekas, kas jau radušās par neesošu atzītajā laulībā no tās noslēgšanas brīža līdz dienai, kad pieņemts spriedums par laulības atzīšanu par neesošu, paliek spēkā, ja tās attiecas uz bērniem vai laulāto, kas rīkojies labticīgi.

Kad tiek likvidētas laulāto mantiskās attiecības, laulātais, kurš rīkojies ļaunticīgi, nesaņem daļu no tā laulātā peļņas, kurš rīkojies labticīgi.

No otras puses, ja ir bijusi kopdzīve, puse, kas rīkojusies labticīgi, var saņemt kompensāciju, lai labotu finansiālu nevienlīdzību, ko var būt izraisījis spriedums par laulības neesamību.

10 Vai pastāv alternatīvas ārpustiesas iespējas, kad, nevēršoties tiesā, var tikt atrisināti laulības šķiršanas jautājumi?

Spānijā mediācija ģimenes lietās ir reglamentēta valsts līmenī, Likumā par mediāciju civillietās un komercietās: 2012. gada 6. jūlija Likums 5/2012, ar ko Spānijas tiesībās tiek transponēta Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 21. maija Direktīva 2008/52/EK par konkrētiem mediācijas aspektiem civillietās un komercietās. Vispārīgie mediācijas principi ir: brīvprātība un brīva izvēle, objektivitāte, neitralitāte un konfidencialitāte. Papildus šiem principiem ir noteikumi vai vadlīnijas, lai vadītu pušu rīcību mediācijas ietvaros, piemēram, labticība un savstarpēja cieņa un viņu pienākums sadarboties un atbalstīt mediatoru.

Minētais Likums 5/2012 reglamentē "mediāciju pārrobežu strīdos" jeb strīdos, kur vismaz vienai no pusēm domicils vai pastāvīgā dzīvesvieta ir valstī, kas nav valsts, kurā ir kādas citas skartas puses domicils, ja tās vienojas izmantot mediāciju vai ja mediācija ir obligāta atbilstīgi piemērojāmām tiesībām. Tas aptver arī konfliktus, kas paredzēti vai atrisināti mediācijas līgumā neatkarīgi no līguma noslēgšanas vietas, ja pēc kādas puses dzīvesvietas maiņas ir paredzēts izpildīt šo līgumu vai kādas no tā sekām citas valsts teritorijā. Pārrobežu strīdos starp pusēm, kas dzīvo dažādās Eiropas Savienības dalībvalstīs, domicils tiek noteikts atbilstīgi Regulas (EK) Nr. 44/2001 (Brisele I) 59. un 60. pantam.

Spānijas tiesībās mediācija ģimenes lietās tiek uzskatīta par alternatīvu ģimenes strīdu risināšanai strikti tiesas ceļā.

Daudzi autonomie apgabali ar savu attiecīgo autonomo parlamentu starpniecību ir pieņēmuši likumus par mediāciju ģimenes lietās, kopumā (ar norādīto izņēmumu) kā normu, ko veicina publiskās sociālās labklājības iestādes: Andalūzijā — 2009. gada 27. februāra Likums 1/2009 par mediāciju ģimenes lietās Andalūzijā; Aragonā — 2011. gada 24. marta Likums 9/2011 par mediāciju ģimenes lietās Aragonā; Astūrijā — 2007. gada 23. marta Likums 3/2007 par mediāciju ģimenes lietās; Kanāriju Salās — 2003. gada 8. aprīļa Likums 15/2003 par mediāciju ģimenes lietās; Kantabrijā — 2011. gada 28. marta Likums 1/2011 par mediāciju Kantabrijas autonomajā apgabalā; Kastīlijā-Lamančā — 2005. gada 24. maija Likums 4/2005 par specializēto mediācijas sociālo dienestu ģimenes lietās; Kastīlijā un Leonā — 2006. gada 6. aprīļa Likums 1/2006 par mediāciju ģimenes lietās Kastīlijā un Leonā; Katalonijā (īpaši nozīmīgi šajā autonomajā apgabalā, jo tas attīstīja savu likumdošanas kompetenci šajā jomā, Katalonijas Civilt kodeksa 233. panta 6. punktā paredzot, ka tiesas iestāde var nosūtīt laulātos uz informatīvu nodarbību par mediāciju, ja tā uzskata, ka, ņemot vērā lietas apstākļus, joprojām ir iespējams panākt vienošanos); Valensijā — 2001. gada 26. novembra Likums 7/2001, kas reglamentē mediāciju ģimenes lietās Valensijā; Galisijā — 2001. gada 31. maija Likums 4/2001 par mediāciju ģimenes lietās; Baleāru Salās — 2010. gada 9. decembra Likums 14/2010 par mediāciju ģimenes lietās Baleāru Salās; Madridē — 2007. gada 21. februāra Likums 1/2007 par mediāciju ģimenes lietās Madridē un Basku Zemē — 2008. gada 8. februāra Likums 1/2008 par mediāciju ģimenes lietās.

Valsts līmenī ar 2005. gada 8. jūlija Likumu 15/2005, ar ko groza Civilt kodeksu un Civilprocesa likumu attiecībā uz laulāto atšķiršanu un laulības šķiršanu, Likuma 770. panta 7. punktā ieviesta jauna norma, kas reglamentē laulāto atšķiršanas un laulības šķiršanas procesu (izņemot ar "abpusēju vienošanos") un laulības atzīšanas par neesošu procesu, saskaņā ar kuru puses var, abpusēji vienojoties, pieprasīt procesa apturēšanu, ņemot vērā vispārējos noteikumus par civilprocesa, kas paredzēti Civilprocesa likuma 19. pantā, lai izmantotu mediāciju.

Pārrobežu laulības procesos ir piemērojams Regulas (EK) Nr. 2201/2003 (Brisele II a) 55. pants, atbilstīgi kuram, pēc centrālās iestādes vai personas, kam ir vecāku atbildība, pieprasījuma, centrālajām iestādēm ir jāsadarbojas īpašos gadījumos, lai sasniegtu šīs regulas mērķus. Šim nolūkam tām visām jāveic visi attiecīgie pasākumi, lai cita starpā veicinātu vienošanos starp personām, kam ir vecāku atbildība, izmantojot mediāciju vai citus līdzekļus.

Civilprocesos ģimenes tiesību jomā, kuri ir piekritīgi tiesām, kas izskata lietas par vardarbību pret sievietēm (*Juzgados de Violencia sobre la Mujer*), mediācija ir aizliegta.

11 Kur lai es iesniedzu pieteikumu (sūdzību) par laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības atzīšanu par spēkā neesošu? Kādas ir nepieciešamās formalitātes un kādus dokumentus ir nepieciešams pievienot pieteikumam?

a) Kur iesniegt manu pieteikumu

Pēc tam, kad ir izveidota Spānijas tiesu starptautiskā piekritība izskatīt lietu (kas izklāstīta Regulā 2101/2003 - laulības atzīšana par neesošu, laulāto atšķiršana, laulības šķiršana un vecāku atbildība; Regulā 4/2009 - uzturlīdzekļi; no 2019. gada 29. janvāra Regulā (ES) 2016/1103 par laulāto mantiskajām attiecībām, un Tieslietu likuma (*Ley Orgánica del Poder Judicial* - LOPJ) 22.c pantā - par jautājumiem, kas nav paredzēti regulās, vai, ja tiem ir atsauce uz valsts tiesību aktiem), Spānijas teritorijā, iesniegums par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu (izņemot tos, ko izskata notārs par laulāto atšķiršanu vai laulības šķiršanu, noslēdzot savstarpēju vienošanos, un gadījumos, ja netiek iesaistīts nepilngadīgs bērns), ir jāiesniedz Pirmās instances tiesā. Dažos tiesu rajonos ir Pirmās instances tiesas, kas specializējas ģimenes tiesībās. Konkrēti piekritība pirmās instances tiesai ir atkarībā no šādiem kritērijiem:

- vieta, kur atrodas laulāto kopīgais mājoklis;

- ja laulātie dzīvo dažādos tiesu rajonos, pieteikuma iesniedzējs var izvēlēties starp šādām tiesām:
  - pēdējā laulāto kopīgā mājokļa vietas tiesa
  - vai atbildētāja dzīvesvietas tiesa;
  - vai, ja atbildētājam nav noteikta domicila vai dzīvesvietas, pieteikumu var iesniegt vietā, kas ir vai bija atbildētāja pēdējā dzīvesvieta, pēc pieteikuma iesniedzēja izvēles.
- Ja netiek izpildīti visi iepriekš minētie kritēriji, pieteikums jāiesniedz pieteicēja domicila pirmās instances tiesnesim (*Juez de Primera Instancia*).
- Ja pieteikumu par laulības šķiršanu vai laulāto atšķiršanu abi laulātie iesniedz kopīgi, viņi to var iesniegt tiesnesim:
  - vietā, kur viņi abi pēdējo reizi dzīvoja kopā,
  - vai viena pieteikuma iesniedzēja domicilā.
- Pieteikumus, kur nepieciešams pieņemt iepriekšējus provizoriskus pasākumus, var izskatīt pieteicēja domicila pirmās instances tiesnesis.

Informāciju par Spānijas tiesu iestādēm skatīt vietnē <http://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/Portal/es/administracion-justicia/organizacion-justicia/organizacion-juzgados>.

Attiecībā uz lietām, kuras izskata notārs (alternatīva tiesas procesiem, ja pusēm nav neemancipētu nepilngadīgu bērnu - kaut gan, šādos gadījumos lēmumu pieņem nevis tiesnesis, bet gan tiesas ierēdnis), attiecīgo sabiedrisko aktu ir jāizpilda notāram vietā, kur atradās laulāto pēdējā kopīgā dzīvesvieta vai domicils vai pastāvīgā dzīvesvieta vai kāda pieteikuma iesniedzēja pastāvīgā dzīvesvieta.

b) Formalitātes un dokumenti

Ja pieteikums tiek iesniegts tiesā, pieteikums par laulības atzīšanu par neesošu, laulāto atšķiršanu vai laulības šķiršanu ir jāiesniedz rakstveidā, un to paraksta pieteikuma iesniedzēja advokāti (*letrado* un *procurador*). Šo profesionāļu pakalpojumus var izmantot kopīgi, ja laulātie iesniedz kopīgu pieteikumu par laulāto atšķiršanu vai laulības šķiršanu.

Pieteikumiem par laulāto atšķiršanu, laulības atzīšanu par neesošu vai laulības šķiršanu jāpievieno:

- laulības apliecība un visu bērnu dzimšanas apliecības; ģimenes reģistra (*Libro de Familia*) uzrādīšana netiek uzskatīta par pietiekamu.
- dokumenti, uz kuriem pieteikumu iesniedzošais laulātais vai laulātie balsta savus argumentus;
- dokumenti, kas nepieciešami, lai izvērtētu laulāto un, ja ir, bērnu finansiālo situāciju, piemēram, nodokļu deklarācijas, informācija par algu, izziņas no bankas, īpašumtiesības apliecinājoši dokumenti vai īpašuma reģistrācijas apliecības, ja puses iesniedz pieteikumu par jautājumiem, kas saistīti ar īpašumu;
- izlīguma līguma priekšlikums, ja laulāto atšķiršana vai laulības šķiršana tiek prasīta ar kopīgu pieteikumu.

Ja pieteikums tiek iesniegt notāram (par laulāto atšķiršanu vai laulības šķiršanu, noslēdzot savstarpēju vienošanos un ja netiek iesaistīti nepilngadīgi bērni), lai varētu sastādīt notariālo aktu, ir nepieciešami iepriekš minētie dokumenti un, lai gan tas notiek notāra klātbūtnē, laulātos ir jāpavada praktizējošam advokātam, lai varētu sastādīt notariālo aktu.

12 Vai es varu saņemt juridisko palīdzību, lai segtu ar tiesvedības procesu saistītos izdevumus?

Spānija atzīst Spānijas pilsoņu, citu Eiropas Savienības dalībvalstu valstspiederīgo un ārvalstnieku Spānijā tiesības uz bezmaksas juridisko palīdzību, ja viņi var pierādīt, ka viņiem nav pietiekamu līdzekļu, lai iesaistītos tiesvedībā.

Fiziskajām personām ir tiesības saņemt juridisku palīdzību, ja tām trūkst pietiekamu aktīvu un to līdzekļu un bruto ienākumi, kas tiek katru gadu aprēķināti par visām kategorijām un uz katru ģimeni, nepārsniedz šādus robežlielumus:

a) divkāršu publisko vairākmērķu ienākumu indeksu (IPREM), kas ir spēkā pieteikuma iesniegšanas brīdī, personām, kas nav kādas ģimenes locekļi;

b) divus ar pusi publisko vairākmērķu ienākumu indeksus (IPREM), kas ir spēkā pieteikuma iesniegšanas brīdī, ja fiziskās personas ir tādas ģimenes locekļi, kurā ir mazāk par četriem cilvēkiem;

c) trīskāršu minēto indeksu, ja ģimenē ir četri cilvēki un vairāk.

IPREM aprēķināšana

Pieteikums jāiesniedz advokatūrai (Colegio de Abogados) tajā pašā vietā, kur atrodas tiesa vai tribunāls, kurā notiks lietas galvenā izskatīšana, vai tiesai atbilstoši pieteikuma iesniedzēja domicilam; pēdējā gadījumā tiesas iestāde pārsūtīs pieteikumu kompetentajai teritorijas advokatūrai.

Advokatūras ir ieceltas kā saņēmējnostādes attiecībā uz pārrobežu strīdu pieteikumiem. Šādos strīdos iestāde, kas izsniedz pieteikumu, ir advokatūra atbilstoši pieteikuma iesniedzēja pastāvīgajai dzīvesvietai vai domicilam.

Eiropas pilsonis, kura valsts ir pievienojusies Eiropas Līgumam par juridiskās palīdzības pieprasījumu nosūtīšanu, var vērsties ar pieteikumu centrālajā iestādē, ko viņa valsts iecēlusi līguma īstenošanai.

Pieteikums jāiesniedz pirms procesa uzsākšanas vai, ja puse, kas pieprasa juridisku palīdzību, ir atbildētājs, pirms pieteikuma apstrīdēšanas. Taču gan pieteikuma iesniedzējs, gan atbildētājs var vēlāk iesniegt juridiskās palīdzības pieteikumu, kad ir pierādīts, ka viņu finansiālie apstākļi ir mainījušies.

Ja ir nepietiekami kopīgie līdzekļi un viens no laulātajiem nevar saņemt juridisko palīdzību, jo to neļauj otra laulātā finansiālais stāvoklis, pēdējam var nākties segt visus tiesvedības izdevumus vai to daļu procedūras "litis expensas" ietvaros (tiesvedības izdevumi atbilstīgi tpašajai kārtībai laulības šķiršanas procesos).

13 Vai nolēmumu saistībā ar laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības atzīšanu par spēkā neesošu ir iespējams pārsūdzēt?

Lēmumus, ko Spānijas tiesas pieņēmušas procesos par laulāto atšķiršanu, laulības šķiršanu un laulības atzīšanu par neesošu, var pārsūdzēt. Apelācija jāiesniedz divdesmit dienu laikā tai pirmās instances tiesai, kura pieņēmusi apstrīdēto lēmumu un kurā tiek oficiāli sastādīta apelācijas sūdzība; lieta ir piekritīga atbilstošajai provinces tiesai (*Audiencia Provincial*). Atsevišķos gadījumos pēc apelācijas tiesas nolēmuma saņemšanas var iesniegt kasācijas sūdzību un, ja tas ir atbilstoši, ārkārtēju apelācijas sūdzību par procedūras pārkāpumiem Augstākās tiesas (*Tribunal Supremo*) Civillietu palātai.

Spānijā lēmumi, kas pieņemti procesos par laulības atzīšanu par neesošu, laulāto atšķiršanu un laulības šķiršanu, netiek provizoriski izpildīti, ja tie ir pārsūdzēti (izņemot lēmumus, kas reglamentē pienākumus un mantiskās attiecības saistībā ar procesa galveno priekšmetu), lai arī apelācija neaptur spriedumā noteikto pasākumu sekas, kas ir nekavējoties īstenojamas, pat ja spriedums ir pārsūdzēts. Turklāt, ja apelācija attiecas tikai uz lēmumā minētajiem pasākumiem, lēmumā, spriedums par laulības atzīšanu par neesošu, laulāto atšķiršanu vai laulības šķiršanu tiks pasludināts par galīgu, pat ja ir iesniegta apelācijas sūdzība.

Procesos par laulāto atšķiršanu un laulības šķiršanu, ko laulātie ierosinājuši kopīgi, tiesas spriedums vai lēmums, kas padara laulāto atšķiršanu vai laulības šķiršanu par spēkā esošu un pilnībā apstiprina izlīguma līguma priekšlikumu, kas iesniegts tiesnesim apstiprināšanai, nav pārsūdzams, izņemot, ja pārsūdzību veic prokuratūra (ja tā ir iesaistīta), kas var iesniegt pārsūdzību nepilngadīgo vai rīcībnespējīgo bērnu interesēs. Šādos procesos, kas ierosināti uz kopīga pieteikuma pamata, var pārsūdzēt tiesas lēmumu, ar kuru tiek noraidīts pieteikums par laulības šķiršanu vai laulāto atšķiršanu vai kāds pasākums vai visi pasākumi, ko ieteikuši laulātie. Šajos gadījumos lēmuma par pasākumiem pārsūdzība neapturēs to spēkā esamību un neietekmēs sprieduma saistībā ar laulāto atšķiršanu vai laulības šķiršanu saistošo raksturu.

Attiecībā uz provizoriskiem un iepriekšējiem pasākumiem, ko tiesnesis var pieņemt pirms procesa par laulāto atšķiršanu, laulības atzīšanu par neesošu vai laulības šķiršanu vai šāda procesa laikā, lēmumus par šādu pasākumu pieņemšanu nevar pārsūdzēt, pat ja pieņemtie lēmumi nav galīgs spriedums un šajā posmā nav saistoši. Lēmumus par provizoriskajiem pasākumiem pārskata nevis pārsūdzības ceļā, bet gan ar spriedumu, kas galīgi noslēdz procesu par laulāto atšķiršanu, laulības atzīšanu par neesošu vai laulības šķiršanu.

14 Kas man jādara, lai citā dalībvalstī pieņemtu nolēmumu par laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu/laulības neesamību varētu atzīt šajā dalībvalstī?

Šo jautājumu reglamentējošais tiesību akts ir Padomes 2003. gada 27. novembra Regula (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību (Brisele II a), kas ir spēkā visās dalībvalstīs, izņemot Dāniju. Dānijā šajā saistībā piemērojamais tiesību akts ir 1996. gada 19. oktobra Hāgas Konvencija par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem.

Ja vienīgais mērķis ir aktualizēt kādas dalībvalsts civilreģistra datus, pamatojoties uz tiesas lēmumiem saistībā ar laulības šķiršanas, laulāto atšķiršanas vai laulības atzīšanas par neesošu procesiem, kas pieņemti citā dalībvalstī, un ja atbilstīgi tās dalībvalsts tiesību aktiem šie lēmumi vairs nav pārsūdzami, pietiek iesniegt pieteikumu attiecīgās valsts Dzimšanas, laulību un miršanas reģistram, tam pievienojot:

- lēmuma kopiju, kam jāatbilst visām nepieciešamajām prasībām par tās autentiskuma noteikšanu atbilstīgi izsniedzējas valsts tiesībām;

- apliecinājumu, kas atbilst standartizētajam oficiālajam modelim, ko izsniegusi tās dalībvalsts tiesa, tribunāls vai kompetentā iestāde, kurā pieņemts lēmums;
- dokumentu, kas apliecina, ka dokumenti ir pienācīgi izsniegti atbildētajam vai ka atbildētājs ir akceptējis lēmumu, ja tas pieņemts, viņam klāt neesot.

Ja vēlas panākt, lai Spānijā tiktu atzīts kādā dalībvalstī, izņemot Dāniju, pieņemts lēmums par laulības šķiršanu, laulības atzīšanu par neesošu vai laulāto atšķiršanu, ir jāiesniedz pieteikums par atzīšanu (turklāt nav nepieciešams, lai attiecīgais lēmums būtu saistošs dalībvalstī, kurā tas pieņemts) pirmās instances tiesnesim vietā, kurā atrodas tās personas dzīvesvieta, pret kuru tiek iesniegts pieteikums par atzīšanu vai par neatzīšanas pasludināšanu. Ja atbildētājs nedzīvo Spānijā, pieteikumu var iesniegt tajā Spānijas vietā, kur viņš atrodas vai kur ir bijusi viņa pēdējā dzīvesvieta Spānijā, vai, ja nav nevienas no minētajām vietām, pieteikuma iesniedzēja domicilā.

Pieteikums jāiesniedz rakstveidā juristam un procesa virzītājam un jāpievieno tādi paši dokumenti kā iepriekšējā gadījumā.

Dānijā pieņemtu lēmumu atzīšanai Spānijā piemērojamas Spānijas tiesības. Process sākas ar pieteikuma iesniegšanu tieši Pirmās instances tiesai tās personas domicilā, pret kuru vēlas panākt atzīšanu.

15 Kurā tiesā man jāvēršas, lai celtu iebildumus pret citā dalībvalstī pieņemta sprieduma par laulības šķiršanu/laulāto atšķiršanu /laulības spēkā neesamības atzīšanu? Kāda ir procesuālā kārtība šajos gadījumos?

Procedūra, lai iesniegtu pieteikumu par lēmuma neatzīšanu, ir tāda pati kā procedūra pieteikuma iesniegšanai par lēmuma atzīšanu. Ja lēmums ir atzīts atbilstīgi Padomes Regulai (EK) Nr. 2201/2003, iebildumus var iesniegt tikai pēc paziņojuma par lēmumu par atzīšanu, un pārsūdzība būs jāiesniedz attiecīgajā provinces tiesā likumā noteiktajā termiņā.

Ja lieta attiecas uz Dānijā pieņemtu lēmumu, iebildumi jāiesniedz, kamēr lieta vēl ir Pirmās instances tiesā un tiesa skata otras puses pieteikumu par lēmuma atzīšanu. Visos gadījumos ir jāizmanto jurista un procesa virzītāja pakalpojumi, lai oficiāli celtu iebildumus.

16 Kuru likumu tiesa piemēro laulības šķiršanas tiesvedības procesā, ja laulātie nedzīvo šajā dalībvalstī vai viņiem ir dažādu valstu pilsonības?

Pēc Regulas (ES) Nr. 1259/2010 stāšanās spēkā 2012. gada 21. jūnijā un atbilstīgi tās 5. un 8. pantam laulātie var no regulā minētajiem tiesību aktiem izvēlēties tiesību aktus, kas piemērojami laulāto atšķiršanas vai laulības šķiršanas lietai. Ja laulātie nebūs izvēlējušies piemērojamās tiesības, laulības šķiršanai un laulāto atšķiršanai tiks piemērotas tās valsts tiesību akti:

- kurā atrodas laulāto pastāvīgā dzīvesvieta pieteikuma iesniegšanas brīdī vai, ja tas nav piemērojams,
- kurā bija laulāto pēdējā pastāvīgā dzīvesvieta, ja uzturēšanās laikposms tajā nav beidzies vairāk kā vienu gadu pirms pieteikuma iesniegšanas un viens laulātais joprojām dzīvo šajā valstī pieteikuma iesniegšanas brīdī; vai, ja tas nav piemērojams,
- kuras valstspiederīgie abi laulātie ir pieteikuma iesniegšanas brīdī; vai, ja tas nav piemērojams,
- kurā atrodas tiesa, kurā ir iesniegts pieteikums.

Iepriekš minētie normatīvie akti attiecas uz laulības šķiršanu, lai gan attiecībā uz ietekmi, ko tie rada, piemērojamie likumi var būt dažādi:

Attiecībā uz laulības mantiskajām attiecībām un līdz 2019. gada 29. janvārim (kad tiks piemērota Regula 1103/2016) piemērojamie tiesību akti ir (ja laulāto mantiskās attiecības netiek izveidotas ar vienošanos starp laulātajiem par mantiskajām attiecībām) laulāto kopējās personiskās tiesības laulību noslēgšanas brīdī (kopējās valstspiederības). Ja tas nav iespējams, tad tās ir personīgās tiesības (kas attiecas uz viņu valstspiederību) vai katra laulātā pastāvīgās dzīvesvietas likumi, kurus izvēlas abi laulātie apliecinātā dokumentā, kas tiek sastādīts pirms laulības noslēgšanas. Ja nepastāv iepriekš minētais, tiek piemēroti likumi, kas ir spēkā kopējā pastāvīgajā dzīvesvietā tūlīt pēc laulību noslēgšanas. Visbeidzot, ja nepastāv šāda kopīga dzīvesvieta, papildu mantiskās attiecības ir tādas, kā vietā, kur ir noslēgta laulība. No 2019. gada 29. janvāra ir pilnībā piemērojama Regula 1103/2016, kas nozīmē to, ka tad, ja nav izdarīta izvēle, laulāto mantiskās attiecības nosaka ar tās valsts likumu: a) kurā atradās laulāto pirmā kopīgā pastāvīgā dzīvesvieta laulības laikā, vai, ja tādas nav, (b) kas atbilst laulāto kopīgajai valstspiederībai laulības laikā, vai, ja tādas nav (c) ar kuru abiem laulātajiem ir visciešākā saikne laulības laikā, ņemot vērā visus apstākļus. Ja laulātajiem laulības laikā ir vairāk nekā viena kopīga valstspiederība, nevar attiecināt kritēriju par kopējas valstspiederības likumiem.

Jautājumus, kas saistīti ar bērnu aizbildniecību, regulē 1996. gada 19. oktobra Hāgas konvencija un tās iestādes likumi, kas pieņem lēmumu.

Jautājumā par pagaidu un piesardzības pasākumiem, loģiski, ir jāpiemēro tas pats likums, kas reglamentē laulāto atšķiršanu, laulības atzīšanu par neesošu vai laulības šķiršanu, izņemot attiecībā uz steidzamiem pasākumiem, kas var tikt pieņemti attiecībā uz personām vai īpašumu, kas atrodas Spānijā, pat ja nav jurisdikcijas izskatīt lietu.

Attiecībā uz uzturīdzekļiem (ieskaitot ģimenes mājas lietošanu un, ja nepieciešams, kompensācijas pabalstu), ja nav panākta vienošanās par piemērojamo tiesību aktu izvēli, piemēro likumu, kas attiecas uz uzturīdzekļu kreditora pastāvīgās dzīvesvietas valsti.

Attiecībā uz ārvalstu tiesību pierādījumu iesniegšanu Spānijā, ja tas ir piemēroti, būs jāpierāda to saturs un spēkā esamība; ārvalstu tiesību piemērošanu Spānijas tiesa to var noteikt ar tādiem līdzekļiem, kādus tā uzskata par nepieciešamiem.

Visbeidzot, ir jāuzsver, ka Spānijā ierosinātiem procesiem vienmēr piemērojamas Spānijas procesuālās tiesības neatkarīgi no tiesību aktiem, kas piemērojami laulības šķiršanai, laulāto atšķiršanai vai laulības atzīšanai par neesošu.

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lapa atjaunināta: 05/04/2018